

Alles doen om oorlog in Taiwan te voorkomen

Het handhaven van de status quo rond Taiwan is cruciaal. Mocht het tot een oorlog komen, dan zijn de gevolgen niet te overzien.

Het belangrijkste risico daarop komt van de zijde van de VS, waar president Trump, of een potentiële opvolger, kan besluiten Taiwan te erkennen. Dat zou China tot acties verleiden die het uit eigen beweging vooralsnog niet wenst uit te voeren.

Door Joost van Mierlo

Dit zijn de woorden van Kerry Brown, een voormalige hooggeplaatste Britse diplomaat in China die inmiddels al meer dan een decennium Hoogleraar Chinese Studies is aan King's College in Londen. In die periode heeft hij aan de lopende band boeken over het land gepubliceerd. De situatie rond Taiwan, het onderwerp van zijn laatste boek, is volgens Brown 'in de afgelopen vijftig jaar nog niet zo onvoorspelbaar geweest'. Ondanks de krachtige taal van de Chinese president Xi Jinping verwacht hij het grootste gevaar echter niet van China. 'China heeft geduld. Het land heeft nog altijd het gevoel dat de onderhandelingspositie aan het verbeteren is. Bovendien zijn er voldoende problemen in eigen land die moeten worden geadresseerd.'

In het Verenigd Koninkrijk woedt op dit moment een discussie of China moet worden gezien als de belangrijkste vijand. Is China dat?

'Het is een wat schizofrene situatie. Aan de ene kant zie je dat de Britse regering de economische banden met China wil aanhalen. Het is nu eenmaal een economische grootmacht en de relatie met de Verenigde Staten staat onder druk. Aan de andere kant zijn er de verhalen over Chinese spionage. Die verhalen moet je natuurlijk serieus nemen, maar ik heb niet de indruk dat China een speciale belangstelling heeft voor het Verenigd Koninkrijk.

Daarnaast denk ik dat China niet gebaat is bij het opvoeren van de spanningen met het

Verenigd Koninkrijk of met Europa in het algemeen. Het is geen land dat ervan houdt conflicten op de spits te drijven. De meeste internationale aandacht in China gaat op dit moment uit naar de VS. Daarnaast heeft China voldoende problemen in eigen huis.'

Hoe reageert China op de druk die vooral door president Trump wordt uitgeoefend?

'Je ziet dat Xi Jinping een beleid voert waarbij hij de afhankelijkheid van andere landen wil verminderen. Dat is iets waar de afgelopen jaren op is aangestuurd.

Maar er zijn natuurlijk grenzen. We leven niet in een tijd waarin de Han-dynastie en het Romeinse Rijk konden bestaan zonder rekening met elkaar te hoeven houden. Met de huidige kapitaalstromen en het internetverkeer is het niet mogelijk om je volledig te isoleren. Dat beseft China ook. De Chinese houding is vooral defensief, terwijl die van de VS meer offensief is.'

Wordt China in de hoek van landen als Rusland en Iran gedreven?

'Je ziet dat de banden met deze landen worden geïntensiveerd, zoals bleek bij de recente bijeenkomst van de Shanghai Cooperation Organization. Maar niet alleen deze landen waren daar aanwezig; ook landen als Saoedi-Arabië en Brazilië namen deel. Het zijn allemaal landen die naar manieren zoeken om met de druk om te gaan die

'China heeft geduld. Het land heeft nog altijd het gevoel dat de onderhandelingspositie aan het verbeteren is.'

CV

Kerry Brown

Kerry Brown studeerde Engelse taalwetenschap en promoveerde in 2004 op een studie over de gevolgen van de Chinese Culturele Revolutie voor Mongolië. Hij was begin jaren negentig enkele jaren docent in Japan en Mongolië. In 1998 trad Brown in dienst bij de Britse Foreign Service en werkte hij onder meer als First Secretary op de ambassade in Beijing. In 2005 stapte hij over naar de academische wereld. Sinds 2015 is hij Hoogleraar Chinese Studies aan King's College in Londen en Directeur van het Lau China Institute. Dit jaar verscheen zijn boek 'Why Taiwan Matters'.

vanuit de VS op hen wordt uitgeoefend.'

Betekent dat dat China een internationale sleutelrol begint te spelen?

'Dat zou je verwachten gezien het feit dat het land de op één na grootste economie ter wereld heeft, evenals het grootste leger en de omvangrijkste marine. Maar als je naar de recente discussies over het staakt-het-vuren in Gaza kijkt, moet je constateren dat China geen enkele rol heeft gespeeld.

Dat geldt feitelijk voor alle grote internationale conflicten. China houdt zich vooral afzijdig. Ik denk dat een van de grote uitdagingen voor China in de komende jaren is dat het land een actievare rol gaat spelen binnen de internationale verhoudingen. China is wat dat betreft huiverig, maar kan zich niet langer veroorloven zich afzijdig te houden.'

Over problemen in eigen huis gesproken: de economische groei is decennialang voor vanzelfsprekend gehouden. Dreigt daar een einde aan te komen?

'China staat voor tal van serieuze uitdagingen, of het nu gaat om een verouderende bevolking, de milieuproblemen of de economie. Je ziet dat het land nog altijd kampt met een vastgoedcrisis en een lage economische groei.

Daar staat tegenover dat de inflatie laag is en dat de consumptie onder druk staat. Dat laatste is een voordeel omdat het betekent dat politieke spanningen uitblijven. Een hogere consumptie leidt immers bijna vanzelfsprekend tot een vraag om meer vrijheden. Dat is iets waar de leiding van de

Communistische Partij, en zeker Xi Jinping, geen behoefte aan heeft.'

Wat doet de partij eraan om de problemen het hoofd te bieden?

'De hoop is op technologie gevestigd. Dat zie je waarschijnlijk als binnenkort het nieuwe vijfjaren-programma wordt gepresenteerd. Er wordt massaal geïnvesteerd in verbetering van infrastructuur. En dat terwijl het land wat dat betreft al een enorme vooruitgang heeft gemaakt. Iedereen spreekt wel over de economische problemen, en die zijn er natuurlijk, maar het land heeft ook het meest geavanceerde hogesnelheids-netwerk voor treinen. Overal duiken robots op in het straatbeeld, zelfrijdende auto's zijn er de normaalste zaak van de wereld. De keuze voor verdere technologische ontwikkeling is natuurlijk een gok, maar wel een die de afgelopen decennia haar vruchten heeft afgeworpen.'

Hoe kijkt u tegen de situatie in Taiwan aan? Ook daar gebruikt Xi meer dreigende taal.

'Het klopt dat er vaker wordt gesproken over het feit dat Taiwan deel uitmaakt van China. Op verzoek van China is Taiwan ook uit internationale organisaties geweerd. En er zijn veel incidenten waarbij China met schepen, vliegtuigen of ballistische raketten het territorium rondom Taiwan binnendringt, hoewel dat laatste vaak wordt veroorzaakt doordat China zich geprovoceerd voelt, zoals enkele jaren geleden bij het bezoek van

Nancy Pelosi, die indertijd de Democratische leider was van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden.

Toch moet je een onderscheid maken tussen woorden en daden. Een gewapend conflict rondom Taiwan zal de wereld zoals >

'Met de huidige kapitaalstromen en het internet-verkeer is het niet mogelijk om je volledig te isoleren. Dat beseft China ook.'

‘Een gewapend conflict rondom Taiwan zal de wereld zoals we die nu kennen veranderen.

Het zal een Derde Wereldoorlog ontketenen.’

we die nu kennen veranderen. Het zal een Derde Wereldoorlog ontketenen. Het gaat om een oorlog waarvan de gevolgen niet te overzien zullen zijn.

Dat is iets dat China ook beseft, nog los van het feit dat China, zelfs als het land in staat zal zijn om zo'n oorlog te winnen, niet goed weet hoe het de vrede daarna zou moeten realiseren. Taiwan heeft immers een enorme omwenteling doorgemaakt in de afgelopen decennia. Begin jaren zeventig omschreef een grote meerderheid van het land zich als Chinees, nu is dat een kleine minderheid. Vooral jongeren voelen zich in de eerste plaats Taiwanese en pertinent niet Chinees.’

China zal dus niet het initiatief nemen tot een oorlog met Taiwan?

‘Dat denk ik inderdaad niet. De enige manier waarop dat naar mijn mening zou kunnen gebeuren, is als het land daartoe wordt geprovoceerd doordat andere landen, met name de Verenigde Staten, een onafhankelijk Taiwan zouden erkennen.

Trumps onvoorspelbaarheid is zijn meest opzienbarende karaktertrek. Maar hoewel hij duidelijk heeft gemaakt Taiwan bij een aanval te zullen verdedigen, zal hij waarschijnlijk niet zover gaan om tot erkenning van Taiwan over te gaan.

Wel maak ik me zorgen over wat er zal gebeuren als de race om de opvolging van Trump losbarst. Wie weet wat er gebeurt als mensen zich menen te kunnen profileren door zich assertief op te stellen tegenover China.’

Maar Xi Jinping heeft toch gezegd dat het Chinese leger in 2027 in staat moet zijn om Taiwan in te nemen?

‘Er is een verschil tussen woorden en daden. China kiest bijna altijd voor de geleidelijke weg als het om het oplossen van problemen gaat. Dat zal ook met Taiwan het geval zijn, vermoed ik. Misschien dat geopteerd wordt voor een blokkade, of zo iets. Waarschijnlijker is dat China gewoon afwacht. Wie weet hoe de situatie er over tien jaar uitziet? In de afgelopen decennia is de positie van China alleen maar krachtiger geworden, zowel in economisch als in militair opzicht. Niets wijst

erop dat dit de komende jaren zal veranderen.’

De politieke stabiliteit in China is daarbij van groot belang. Recent waren er berichten dat bestuursvoorzitters van bedrijven op grote schaal werden gearresteerd op verdenking van fraude. Hoe zorgelijk is dat?

‘We weten weinig over de interne verdeeldheid onder de Chinese bevolking. Het is de laatste jaren alleen maar moeilijker geworden om daar inschattingen over te maken. De arrestaties van bestuursvoorzitters zijn een teken aan de wand. De Chinese politieke leiding hecht groot belang aan loyaliteit, om het zo maar eens te zeggen. De stabiliteit onder Xi is ten koste gegaan van veel vrijheden. Het zijn immers niet alleen ondernemers die worden opgepakt. Hetzelfde is gebeurd binnen het leger. Het staat allemaal in het teken van loyaliteit, maar je moet natuurlijk niet in een situatie terechtkomen waar mensen te angstig zijn om ook maar iets te doen.

Dat is het probleem waar Xi en de Chinese partijleiding de komende jaren mee te maken krijgen. Ze zijn enorm beducht voor individuen of ontwikkelingen die hun persoonlijke macht beïnvloeden en verminderen. Maar er zijn ook economische prikkels nodig om ondernemers te stimuleren, met name nu de partij zoveel waarde hecht aan technologische vooruitgang.’

Is het niet lastig om een relatie met China te ontwikkelen als niet eens duidelijk is hoe China haar eigen problemen aanpakt?

‘Ja, dat is zo. Maar het is ook niet onmogelijk. Wat je bij China ziet, is dat het ontwikkelen van wat ik netwerken noem, van enorm belang is. China is de belangrijkste handelspartner van meer dan honderd landen. China heeft het meest uitgebreide netwerk van diplomaten ter wereld.

Het land is daarbij op zoek naar situaties waarbij onderlinge verschillen worden gerespecteerd, maar waarbij samenwerking tot wederzijdse voordelen leidt. Het is een land dat en heel krachtig is en tegelijkertijd een gevecht probeert te vermijden. Daar moet je heel sober mee omgaan. Dat is de uitdaging waar westerse landen voor staan.’ ■